

Varhaiskasvatussuunnitelmaan perustuva toimintasuunnitelma

Toimintakausi 2023–2024

Päiväkodit laativat vuosittain kaikkia yksikön toimintamuotoja koskevan toimintasuunnitelman kunnassa käytössä olevaan lomakepohjaan. Päiväkodin johtaja laatii suunnitelman syyskuun loppuun mennessä yhdessä päiväkodin henkilöstön kanssa ja sen hyväksyy varhaiskasvatuksen johtaja. (Vasu s.6)

Toimintayksikkö: Salorinteen päiväkoti

Käsitelty toimintayksikössä: 28.9.2023

Kuvaus toimintayksiköstä

Yksikön toimintamuodot: Salorinteen päiväkoti tarjoaa varhaiskasvatusta päiväaikaan. Aukioloaikamme on klo 6.30–17.00 välisenä aikana hoitoaikavarausten mukaisesti. Toimintamuotomme on pienryhmätoiminta.

Ryhmät:

Kanervat 0–3-vuotiaat, varhaiskasvatuksen opettaja ja kaksi varhaiskasvatuksen lastenhoitajaa.

Kielot 3–5-vuotiaat, varhaiskasvatuksen opettaja ja varhaiskasvatuksen lastenhoitaja.

Karpalot 3–5-vuotiaat, varhaiskasvatuksen opettaja ja varhaiskasvatuksen lastenhoitaja.

Toimintayksikön arvoperusta

Varhaiskasvatussyksiköissä käydään säännöllistä arvokeskustelua siitä, miten Ylöjärven kaupunkistrategian arvot ja varhaiskasvatuksen perusteiden mukaiset arvot näkyvät varhaiskasvatuksen toteuttamisessa. Käyty keskustelu tiivistetään toimintasuunnitelmaan. Jokaisen varhaiskasvatuksen henkilökunnan jäsenen on tärkeä miettiä omia arvojaan ja miten ne näkyvät tavassa tehdä työtä lasten kanssa. (Vasu s.26)

Yksikön arvot

Pidämme tärkeänä lasten ja perheiden sensitiivistä kohtaamista, avointa vuorovaikutusta, tasapuolista kohtelua ja lasten yksilöllistä huomioimista sekä oikeutta kasvaa ja oppia omaan tahtiin, omalla tavallaan. Lasta rohkaistaan oman mielipiteen esille tuomiseen ja toisen mielipiteen kuuntelemiseen sekä hyväksymiseen. Kunnioitamme ja arvostamme toisiamme ihmisinä sukupuolesta, syntyperästä, kulttuuritaustasta tai muista henkilöön liittyvistä syistä riippumatta.

Pidämme yllä keskustelevaa ilmapiiriä ja toimintamme lähtökohtana ovat osallisuus sekä lapsen kiinnostuksen kohteet. Haluamme olla kasvattajina herkkiä, sensitiivisiä ja vahvasti läsnä lasten arjessa. Tavoitteenamme on huomioida jokaista lasta yksilönä ja perhettä kokonaisuudessaan sovittaen tarpeet

koko ryhmän tavoitteiden ja vasun mukaiseksi toiminnaksi. Käymme ammatillisia keskusteluja lasten parhaaksi. Toimimme toinen toistamme kunnioittaen ja arvostaen, pyrkien kaikissa tilanteissa tasavertaiseen oikeudenmukaisuuteen.

Varhaiskasvatuslain mukaan varhaiskasvatuksen tavoitteena on antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa. 1.6.2023 voimaan tulleen asetuksen mukaan päiväkodissa on käynnistetty toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelun prosessi. Suunnitelma laaditaan yhdessä henkilöstön kanssa ja myös lapsilla ja huoltajilla tulee olla mahdollisuus tulla kuulluksi. Lasten, henkilöstön ja huoltajien osallisuutta tulemme mahdollistamaan mm. seuraavin keinoin:

- Padlet -seinä, jonka avulla tarjoamme mahdollisuuden osallistua toiminnan suunnitteluun.
- Oppimisympäristökävelyt vanhempainillassa sekä aiheeseen liittyvät mahdolliset kyselyt.
- Henkilökunnalla on käytössä havainnointipohjia avuksi toiminnan (mm. siirtymien, ulkoilun, leikki-tilanteiden) havainnointiin.
- Tilojen ja tilanteiden videointi on mahdollista.
- Yhtenä arviointivälineenä käytämme myös läheisyyden kehää.

Laaja-alaisen osaamisen huomioiminen yksikössämme

Digitaalinen osaaminen

Digitaalisuus on osa yhteiskuntaa, jossa lapsi kasvaa. Digitaalista osaamista tarvitaan ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa, yhteiskunnassa toimimisessa ja oppimisessa. Digitaalisen osaamisen vahvistaminen edistää lasten koulutuksellista tasa-arvoa. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on yhteistyössä kotien kanssa tukea lapsen ymmärrystä digitaalisuudesta. (Vasu s. 35)

Digitaalisen osaamisen tavoitteina ovat turvallisuus ja vastuullisuus teknologian käytössä ja digitaalisissa oppimisympäristöissä toimimisessa. Varhaiskasvatuksessa kehitetään henkilökunnan digitaalista osaamista hyödyntäen kaupungin digimentoria, olemassa olevan osaamisen jakamista ja yksiköissä olevia laitteita, jotta saavutetaan edellä mainitut tavoitteet. Uudet lukutaidot hankkeen osa-alueita käytetään pohjana lasten digitaalisen osaamisen kehittämisessä.

Luodaan varhaiskasvatuksesta perusopetukseen johdonmukainen oppimisen kokonaisuus, johon kuuluvat laitteiden käytön opettelu, kriittisen ajattelun ja ongelmaratkaisukyvyyn kehittäminen sekä monipuolisten työtapojen harjoittelu.

Sitoudumme TVT-suunnitelman sisältöön ja tavoitteisiin. Hyödynnämme osaamisen portaita sekä itsearviointilomaketta. Päiväkodin henkilöstö osallistuu koulutuksiin, jakaa digitietämystä sekä ohjaa ja auttaa kollegoita. Päiväkodissa on nimetty digilähettiläs ja käytössämme on myös varhaiskasvatuksen digitutorin asiantuntemus. Varhaiskasvatuksen digihankkeen myötä olemme saaneet koulutusta ja digimentorin ohjausta.

Käytössämme on digilaitteita (mm. tietokoneet, iPadit, puhelimet ja Smart board) oppimisen välineinä käytettäväksi. Päivittäin kuuntelemme satuja ja musiikkia. Ohjelmia ja opetuspelejä käytämme harkiten

toiminnan ja oppimisen tukena. Digikasvatuksen avulla tutustumme erilaisiin tapoihin ilmaista itseään. Kannustamme lapsia rohkeaan kokeiluun ja luovuuteen. Keskustelemme lasten kanssa median sisällöistä ja ohjaamme heitä kriittiseen ajatteluun. Hyödynnämme Uudet lukutaidot –ohjelmaa toiminnassamme.

Yksikön toimintakulttuurin kehittäminen

Varhaiskasvatuksessa tuetaan yksiköiden ja toimintamuotojen omaa kehittämistyötä. Kokemuksia ja hyviä käytäntöjä jaetaan henkilöstön kesken. Henkilöstölle tarjotaan mahdollisuuksia ammatilliseen keskusteluun. Toimintakulttuurin kehittymistä tuetaan vakiinnuttamalla vertaisoppimisen keinoja esim. agentti- ja mentorointimenetelmillä. Varhaiskasvatuksessa kokeillaan rohkeasti ja ennakkoluulottomasti uusia menetelmiä, välineitä ja sovelluksia. (Vasu s. 41)

Varhaiskasvatussuunnitelma ja toimintasuunnitelma ohjaavat toimintaamme. Niiden pohjalta suunnittelemme ja toteutamme varhaiskasvatuksen arkea. Pedagogista keskustelua käymme viikoittain päiväkodin pedagogisissa palavereissa. Tiimikeskusteluissa arvioimme toimintaamme ja kehitämme toimintatapojamme ryhmistä nousevien tarpeiden mukaisesti. Pedagogisiin iltoihin kokoonnumme kahdesti toimintakauden aikana.

Työskentelemme aktiivisesti laadukkaan varhaiskasvatuksen tuottamiseksi. Kehittämisen lähtökohtana näemme kasvattajien ammatillisen kasvun ja halun kehittyä. Pyrimme tunnistamaan omat henkilökohtaiset vahvuudet ja kehittämistehtävät. Käymme ammatillista keskustelua koko työyhteisön kesken jakaen osaamistamme. Pidämme tärkeänä työpaikan ja tiimien hyvää ilmapiiriä, joka välittyy myös lapsiryhmän toimintaan.

Inklusiivisten toimintatapojen kehittäminen ja toteuttaminen yksikössä

Inklusiivisuus toteutuu laadukkaassa pedagogisessa toiminnassa, erityispedagogisessa osaamisessa, kasvatus- ja opetushenkilöstön sitoutumisessa inklusiivisiin periaatteisiin, ympäristön muokkaamisessa lapsille sopivaksi ja yhteistyössä vanhempien ja monialaisten ammattilaisten kanssa. Jokaisella lapsella on lähtökohtaisesti oikeus omassa lapsiryhmässään toteutuvaan varhaiskasvatukseen sekä kehityksen ja oppimisen sekä hyvinvoinnin tukeen. Lapsella on kuitenkin tuen tarpeidensa mukaisesti oikeus myös varhaiskasvatukseen ja tuen toteuttamiseen pienennetyssä lapsiryhmässä (esim. lapsiryhmän pienennys, pienryhmä, integroitu ryhmä, erityisryhmä). (Vasu s.40)

Jokainen lapsi kasvaa ja kehittyy omaan, yksilölliseen tahtiinsa. Joskus lapsi voi tarvita kasvuun ja kehitykseen tilapäistä tai pitkäkestoisempaa tukea. Varhaiskasvatuksessa lapsi saa tarvittaessa kasvuun, oppimiseen ja hyvinvointiin tarvitsemaansa yksilöllistä tukea. Kasvun ja oppimisen tuen järjestämisen lähtökohtana ovat lapsen ja lapsiryhmän vahvuudet sekä oppimis- ja kehitystarpeet. Kiinnitämme huomiota oppimisen esteettömyyteen ja oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisyyn sekä varhaiseen tunnistamiseen. Varhaiskasvatuksessa huolehditaan siitä, että lapset saavat onnistumisen kokemuksia sekä tuetaan lasten myönteistä käsitystä itsestään.

Lapsen tarvitsemat tukitoimet varhaiskasvatuksessa suunnitellaan inklusio- ja lähipalveluperiaatteen mukaisesti: kaikki mukaan. Oppimis- ja kasvatusympäristöt ovat avoimia, muuntautuvia sekä tukevat kaikkien oppijoiden moninaisuutta. Lasten kaikenlainen erilaisuus on tervetullutta, kunnioitettavaa ja hyväksyttävää.

Olemme käyneet keskustelun siitä, mitä inklusiivisuus meillä tarkoittaa ja muodostaneet siitä yhteisen käsityksen. Kasvattajat suunnittelevat ja toteuttavat toimintaa niin, että lapsen kehitystaso ja tuen tarpeet tulee huomioiduksi ja osallistuminen toimintaan yhdessä ryhmän kanssa on mahdollista. Inklusiivisia toimintatapoja kehitetään jatkuvasti lapsia, ryhmää ja toimintaa havainnoimalla sekä arviointityökaluja hyödyntäen. Toimintaympäristöä muokataan lapsille sopivaksi mm. ympäristön ärsykeitä karsimalla ja toimintaa sopeutetaan myös toiminnan edetessä ryhmän tarpeiden mukaan. Hyvällä ennakkoinnilla ja suunnittelulla pyritään varmistamaan kasvattajien sijoittuminen pienryhmiin lasten ja toiminnan tarpeiden mukaisesti.

Hyvinvointi, turvallisuus ja kestävä elämäntapa

Kehotunnekasvatus

Lasten kanssa opetellaan turvataitoja, vahvistetaan itsearvostusta ja itsemääräämisoikeutta. Lasta tuetaan ymmärtämään, että keho on oma, arvokas ja tärkeä. Lapselle seksuaalisuus, itsensä tutkiminen ja kehoaan nauttiminen on hyvin luonnollista ja avointa. Lapselle opetetaan oman ja muiden kehojen arvostamista, ja opetetaan mitkä alueet kehossa ovat yksityisiä. Lapsia kannustetaan avoimeen ja sallivaan keskusteluun ja luodaan turvallinen ilmapiiri, jossa kaikille tunteille ja kysymyksille on tilaa. Asioista puhutaan niiden oikeilla nimillä lapsen ikätaso huomioiden. Aikuisella on vastuu siitä, että lapsi uskaltaa kääntyä kaikissa kysymyksissä ja ongelmissa aikuisen puoleen. (Vasu s.33)

Keskustelemme lasten kanssa yksilöllisyydestä ja jokaisen oman tilan sekä omien rajojen kunnioittamisesta. Opettelemme ”uimapukusääntöä”, toisten kaunista kohtelua ja itsensä arvostamista. Kehotunnekasvatuksessa tukena käytämme apuna kirjoja ja lasten ohjelmia.

Kestävä elämäntapa

Sosiaalisesti kestävä elämäntapa on varhaiskasvatuksessa keskeistä. Vuorovaikutus- ja tunnetaitojen oppiminen pedagogisesti suunnitelluissa toiminnoissa sekä arjen eri tilanteissa ovat olennaisia. Henkilöstön antama malli ja esimerkki ovat erityisen tärkeitä. Osallisuuden ja kuulluksi tulemisen kokemus luo hyvinvointia nyt ja myöhemmin. Lapsi voi ikätasonsa mukaan vaikuttaa arjessaan moniin asioihin. Ylöjärvellä on käytössä kestävä elämäntavan käsikirja, joka tukee kasvattajia tiedon kartuttamisessa ja arjen toiminnoissa. Päiväkotien kestävästä kehityksestä vastaavat työntekijät pitävät keskustelua teemasta säännöllisesti yllä omassa työyhteisössään (Vasu s. 46)

Tunne- ja vuorovaikutustaidot painottuvat päivittäisessä toiminnassamme sekä arjen tilanteissa että suunnitelluissa toiminnoissa. Kasvattajat toimivat mallina ja ohjaavat lasten vuorovaikutusta sanoittaen eteen tulevia tilanteita. Osallisuus on toimintamme lähtökohta. Kestävä elämäntavan käsikirjaa käsitellemme säännöllisesti yhteisissä palaverissa. Ohjaamme lapsia kestävä elämäntapaan arjen toiminnoissa mm. käsienpesun ja ruokailun yhteydessä. Opettelemme huolehtimaan päiväkodin lähiympäristöstä mm. keräämällä roskia ja ohjaamalla lapsia lajittelussa.

Liikuntakasvatus

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on innostaa lapsia liikkumaan monipuolisesti sekä kokemaan liikunnan iloa. Lapsia kannustetaan ulkoiluun ja liikunnallisiin leikkeihin kaikkina vuodenaikoina. Ohjatun liikkumisen lisäksi huolehditaan siitä, että lapsilla on riittävästi mahdollisuuksia päivittäiseen omaehtoiseen liikuntaan sekä sisällä että ulkona. Liikuntakasvatuksen tulee olla säännöllistä, lapsilähtöistä, monipuolista ja tavoitteellista. Riittävä fyysinen aktiivisuus on tärkeää lapsen terveille kasvulle, kehitykselle, oppimiselle ja hyvinvoinnille. (Vasu s. 66)

Lasten liikunnallista elämäntapaa edistetään toteuttamalla liikkuva varhaiskasvatus -ohjelmaa yhteistyössä Ylöjärven kaupungin hyvinvointipalveluiden kanssa. Tavoitteena on mahdollistaa jokaiselle lapselle liikkumisen ilo sekä riittävä päivittäinen fyysinen aktiivisuus.

Yksikön oppimisympäristöt ja niihin liittyvät toimintaperiaatteet

Varhaiskasvatuksessa hyödynnetään suunnitelmallisesti monipuolisia oppimisympäristöjä. Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät toimintaperiaatteet sekä mahdolliset muut yhteistyötahot kirjataan toimintasuunnitelmaan. Toimintasuunnitelmaan kirjattuja oppimisympäristöön liittyviä asioita ja niiden toteutumista arvioidaan ja kehitetään vuosittaisen itsearvioinnin yhteydessä. Oppimisympäristöjen arviointia ja kehittämistä tehdään yhdessä lasten ja huoltajien kanssa sekä vertaisarvioinnin keinoin. Varhaiskasvatuksen henkilöstö ilmoittaa epäkohdista päiväkodin johtajalle. Oppimisympäristöjen kehittämistä toteutetaan yhdessä Ylöjärven kaupungin tekniikka- ja ympäristöosaston kanssa. (Vasu s. 48)

Päiväkotimme oppimisympäristöjä kehitetään jatkuvasti yhdessä lasten kanssa. Oppimisympäristöjä arvioidaan niin lasten kuin kasvattajien kesken säännöllisesti. Huoltajien osallistuminen arviointiin ja kehittämiseen mahdollistetaan mm. oppimisympäristökävelyllä ja yhteisillä keskusteluilla. Oppimisympäristöt pyritään rakentamaan siten, että niitä on helppo muokata lasten tarpeiden ja toiveiden mukaan. Haluamme tarjota lapsille turvallisen, iloisen ja oivalluksia herättävän oppimisympäristön.

Yhteistyö varhaiskasvatuksessa

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö

Luottamuksen pohja huoltajien kanssa luodaan päivittäisessä vuorovaikutuksessa. Varhaiskasvatuksen henkilöstö kannustaa huoltajia osallistumaan yhteiseen suunnitteluun ja arviointiin sekä tukee huoltajia keskinäisessä verkostoitumisessa. Tulevaisuudessa nostamme säännöllisin välein pedagogisesti tärkeitä aihealueita arjen vuorovaikutustilanteisiin ns. ovensuukeskusteluihin. Saamaamme tietoa hyödynnetään toiminnan ja toimintaympäristön suunnittelussa. (Vasu s. 50)

Huoltajat kohtaamme päivittäin lasten tuonti- ja hakutilanteissa. Kohtaamisissa vaihdetaan ajankohtaisia kuulumisia ja kuullaan huoltajien toiveita sekä näkemyksiä toiminnastamme. Lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksessa käymme huoltajien kanssa aloituskeskustelun. Vähintään kerran vuodessa käytävissä vasukeskusteluissa keskustellaan yhteisistä toimintatavoista ja tavoitteista lapsen kehityksen tukemiseksi. Varhaiskasvatuksen vuosittainen asiakaskokemuskysely toteutetaan kerran toimintakaudessa. Teemme vanhemmille myös päiväkodin omia kyselyitä varhaiskasvatuksen toimintoihin ja sisältöihin liittyen. Salorinteen päiväkodissa arjen toiminnasta tiedottamisessa käytetään aktiivisesti Padlet - ohjelmaa, jonka kautta teemme suunnitelmiamme ja toiminnan toteutumista näkyväksi perheille. Ohjelmaan pyritään lisäämään päivittäin kuvia ja/tai tekstejä arjestamme päiväkodissa. Viralliset tiedotteet ja kyselyt lähetetään Päikyn kautta.

Monialainen yhteistyö

Varhaiskasvatus toimii yhteistyössä lapsiperheiden sosiaalityön, lastensuojelun, neuvolapalvelujen, lasten ja nuorten erityispalveluiden, terveyspalvelujen, kulttuuri- ja liikuntapalveluiden kanssa sekä hallinnon että käytännön toiminnan tasolla. Muita yhteistyötahoja ovat mm. eri uskontokunnat ja yhdistykset. Yksityisen palveluntuottajan kanssa tehtävä yhteistyö koostuu ohjauksesta ja valvonnasta sekä yhteistyötapaamisista (Vasu s.51)

Varhaiskasvatusyksiköt tekevät aktiivista monialaista yhteistyötä. Henkilöstö ohjaa asiakasperheitä palvelujen piiriin perheen tarpeiden mukaisesti. Olemme tietoisia, mitä palveluita on saatavilla ja teemme yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Tiedotamme perheitä saatavilla olevista palveluista ja ohjaamme niiden käytössä.

Koko kaupungin hyvinvointisuunnitelman avulla ohjataan ja kehitetään yhteistyörakenteita. Ylöjärven kaupungin hyvinvointisuunnitelma on kehittämis- ja päivitystyön alla hyvinvointialueisiin siirtymisen myötä. Opetushallituksen nettisivuilla on paljon tietoa myös huoltajille asian tiimoilta.

Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen

Ylöjärven varhaiskasvatusyksiköiden suunnittelukäytännöt, palaverikäytännöt ja työryhmät Ylöjärven varhaiskasvatusyksiköissä opettajat kokoontuvat viikoittain pedatiimiin, johon mahdollisuuksien mukaan osallistuu myös lastenhoitajia. Pedatiimissa suunnitellaan, arvioidaan ja kehitetään varhaiskasvatuksen yhteisen pedagogisen vuosikellon mukaisia asioita. Pedatiimien lisäksi yksiköissä järjestetään lapsiryhmäkohtaisia tiimipalavereita sekä lastenhoitajien omia kehittämispalavereita. Toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa mahdollistetaan lasten ja huoltajien osallisuus.

Pedagoginen dokumentointi

Henkilöstö toteuttaa yhdessä lasten kanssa digitaalisin menetelmin monipuolista pedagogista dokumentointia. Lapset ovat osallisina dokumentoinnissa esimerkiksi videoimalla, valokuvaamalla tai äänittämällä itse. Erilaisia talletettuja dokumentteja käydään läpi myöhemmin lasten kanssa, tiimipalavereissa sekä huoltajien tapaamisissa kuten vasukeskusteluissa. Digitaalisia dokumentteja hyödynnetään pedagogisen toiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa. Digitaalista dokumentointia voidaan hyödyntää myös tukea tarvitsevien lasten moniammatillisessa yhteistyössä muun muassa videomateriaalia käyttäen. (Vasu s. 55)

Dokumentoimme arkea säännöllisesti kuvin ja sanoin Padletiin. Lapsilla on sovitusti mahdollisuus käyttää digilaitteita dokumentointiin. Digitaalisessa dokumentoinnissa huomioimme perheiden antamat kuvausluvut.

Oppimisen alueet

Minä ja meidän yhteisömme

Katsomuskasvatus

Varhaiskasvatuksen katsomuskasvatuksessa yhteisen tutustumisen kohteena ovat lapsiryhmässä läsnä olevat uskonnot ja muut katsomukset. Lasten kanssa voidaan tarkastella myös laajemmin uskontoja ja katsomuksia. Vastaavasti tarkastellaan uskonnottomuutta. Tavoitteena on edistää keskinäistä kunnioitusta ja ymmärrystä eri katsomuksia kohtaan sekä tukea lasten kulttuuristen ja katsomuksellisten identiteettien kehittymistä. Lasten kanssa tutustutaan erilaisiin katsomuksiin ja niihin liittyviin perinteisiin. Luontevia tapoja tarkastella katsomuksia ovat esimerkiksi vuodenvuorokiertoon liittyvät juhlat ja tapahtumat sekä päivittäiset tilanteet, kuten pukeutuminen tai ruokailu. Lasten ihmettelylelle annetaan tilaa, ja heidän kanssaan pohditaan heitä askarruttavia elämänskysymyksiä. Katsomuskasvatuksessa tehdään yhteistyötä huoltajien kanssa kunkin perheen taustaa, katsomuksia ja arvoja kuullen ja kunnioittaen. Katsomuskasvatus tukee muun muassa lasten kulttuuriseen osaamiseen, vuorovaikutukseen ja ilmaisuun sekä ajatteluun ja oppimiseen liittyvää laaja-alaista osaamista (vasu s. 63).

Varhaiskasvatuksen henkilöstö vastaa toimipaikoissaan toteutettavasta katsomuskasvatuksesta. Varhaiskasvatuksen katsomuskasvatukseen ei kuulu minkään uskonnon tai katsomuksen opetusta. Teemme yhteistyötä Ylöjärven seurakunnan kanssa, myös muiden katsomuksellisten ja uskonnollisten yhteisöjen kanssa

voidaan tehdä yhteistyötä. Ylöjärven seurakunnan kanssa on laadittu sopimus katsomuskasvatuksen toteuttamisen periaatteista, sopimuksen liitteenä on ns. B-osa. Se on konkreettinen käsikirja, joka ohjaa varhaiskasvatuksen henkilöstöä toteuttamaan katsomuskasvatusta vasun linjaamalla tavalla. Työyhteisön yhteinen ymmärrys erilaisiin katsomuksiin tuo henkilöstölle varmuutta ja rohkeutta avata katsomuskasvatusta ja siihen liittyvää pedagogista toimintaa huoltajille.

Katsomuskasvatus varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa | Opetushallitus (oph.fi)

Katsomuskasvatuksen toteuttamisen korit (B-osa)

Keskustelemme lasten kanssa katsomuskasvatukseen liittyvistä kysymyksistä arjessa lapsilähtöisesti ja huomioimme vuodenvuorokierroon liittyviä tapahtumia. Keskustelemme perheiden kanssa katsomuskasvatuksesta mm. aloituskeskusteluissa ja vasukeskusteluissa. Toivomme perheiltä avointa yhteistyötä katsomuskasvatukseen liittyen. Katsomuskasvatukseen liittyvissä toiminnoissa tarjoamme aina huoltajille mahdollisuuden valita lapsilleen vaihtoehtoinen toiminta.

Lapsen kehityksen ja oppimisen tuki

Varhaiskasvatuksen erityisopettaja tukee ryhmien laadukasta peruspedagogiikkaa ja on mukana yleisen, tehostetun sekä erityisen tuen prosesseissa. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja työskentelee lapsiryhmissä toteuttaen kolmitasoista tukea yhdessä henkilöstön kanssa samalla konsultoiden ja ohjaten heitä tukeen liittyvissä asioissa. Lapsiryhmien muodostaminen tehdään yhteistyössä päiväkodinjohtajan, varhaiskasvatuksen erityisopettajan ja lapsiryhmän henkilöstön kanssa. Koko varhaiskasvatuksen henkilöstö osallistuu tuen toteuttamiseen ja kaikilla on vastuu siitä.

Varhaiskasvatustyöryhmän johtaja huolehtii, että tukea tarvitsevan lapsen kanssa työskentelevä henkilöstö sitoutuu käyttämään erityisopettajan kanssa sovittuja tuen menetelmiä ja arvioimaan niiden vaikutusta lapsen kehitykseen ja oppimiseen yhdessä lapsen ja huoltajien kanssa. Henkilöstön tuen osaamista lisätään tarvittaessa koulutuksilla ja työssä oppimista ohjaamalla. (Vasu s.75)

Varhaiskasvatuksen opettajat vastaavat oman ryhmänsä tuen suunnittelusta, arvioinnista ja kehittämisestä yhdessä varhaiskasvatuksen erityisopettajan ja oman tiiminsä kanssa.

Laadukas pedagogiikka ja vahva yleinen tuki ovat perusta, jonka päälle rakentuu yksilöllisesti suunniteltu, toteutettu ja arvioitu tehostettu tai erityinen tuki. Tehostetun tai erityisen tuen edellytyksenä ei ole, että lapsi on ensin saanut muulle tasolle kuulunutta tukea. Lapsen saama tuki on johdonmukainen jatkumo varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja perusopetukseen. Tuki rakennetaan muokkaamalla toimintatapoja, toiminnan sisältöjä, oppimisympäristöä ja henkilöstöjärjestelyjä lapsiryhmän tarpeita vastaaviksi.

Varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada riittävää tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Aloite lapsen tuen vahvistamisesta voi tulla ryhmän henkilöstöltä, huoltajalta tai muilta asiantuntijoilta. Pedagoginen asiantuntemus ja moniammatillinen yhteistyö tuen tarpeen havaitsemisessa sekä tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa on tärkeää. Kaikki lapsen kanssa työskentelevät kasvattajat noudattavat yhdessä suunniteltuja toimintatapoja ja toteuttavat lasten tarvitsemaa tukea. Kaiken toiminnan ytimessä on kasvattajan ja lapsen välinen lämmin vuorovaikutus. Toimiva ja avoin yhteistyö huoltajien kanssa takaa lapsen hyvinvoinnin ja oppimisen. Lapsi on kuitenkin oikeutettu tukitoimiin, vaikka vanhemmat kieltäisivät tuen antamisen.

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen tuen muodot tarkoittavat lapsen tarvitsemia pedagogisia, rakenteellisia ja hoidollisia tukitoimia.

Pedagoginen tuki on peruspedagogiikan vahvistamista yksilön näkökulmasta. Pedagogiset ratkaisut kohdistuvat erityisesti ryhmän toimintaan ja toimintatapoihin. Pedagogisiin tuen menetelmiin kuuluvat mm.

- selkeän päivärytmin luominen
- oppimisympäristön muokkaaminen
- tarvittavat erityispedagogiset menetelmät
- lapsen tarvitsemat kommunikointi- ja vuorovaikutusmenetelmät
- lapsen osallisuuden mahdollistaminen
- joustavat ryhmittelyt

Rakenteelliset tukitoimet liittyvät ryhmässä käytössä oleviin resursseihin. Rakenteellisiin tuen menetelmiin kuuluvat mm.:

- vahvistettu henkilöstömitoitus
- erityispedagogisen osaamisen vahvistaminen
- lapsiryhmän pienennys/tuettu ryhmä
- ohjaajaresurssi
- apuvälineiden käyttö
- ympäristön muokkaaminen
- varhaiskasvatuksen erityisopettajan antama konsultaatio ja tuki
- varhaiskasvatuksen erityisopettajan osa-aikainen erityisopetus

Hoidollisilla tuen muodoilla vastataan lapsen tarvitsemaan hoitoon, hoivaan ja avustamiseen. Hoidollisiin tuen menetelmiin kuuluvat mm.:

- apuvälineiden käyttö
- lapsen tarvitsemat hoidolliset toimenpiteet lääkehoitosuunnitelmaan perustuen

KOLMITASOINEN TUKI

YLEINEN TUKI: Yleinen tuki eli peruspedagogiikan vahvistaminen koskee kaikkia lapsia. Yleinen tuki on ensimmäinen keino vastata lapsen tuen tarpeisiin. Yleinen tuki muodostuu yksittäisistä tuen muodoista, esimerkiksi yksittäisistä pedagogisista ratkaisuista sekä tukitoimista, kuten kuvien tai tukiviittomien käyttäminen puheen tukena. Yleinen tuki on lapsen omassa varhaiskasvatusryhmässä annettavaa lyhytaikaista ja tilapäistä tukea. Yleinen tuki ei edellytä hallintopäätöksen antamista. Mahdollisista tukipalveluista, kuten apuvälineistä, tehdään hallinnollinen päätös.

TEHOSTETTU TUKI: Tehostettua tukea annetaan lapselle silloin, kun yleinen tuki ei riitä. Tehostetun tuen tarjoaminen on säännöllistä ja samanaikaisesti tulee olla käytössä useita eri tukimuotoja. Tehostetussa tuessa on tarjolla kaikki samat tukimuodot ja elementit kuin yleisenkin tuen puolella.

ERITYINEN TUKI: Jos tehostettu tuki ei riitä, lapsi voi saada erityistä tukea. Erityistä tukea annetaan niille lapsille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muuten. Lapsen edellytykset ovat voineet heikentyä esimerkiksi vamman tai vakavan sairauden vuoksi. Lapsella on lainmukainen oikeus erityiseen tukeen, kun hän sitä tarvitsee.

Salorinteen päiväkodissa yleinen tuki tarkoittaa tarkkaa pedagogista toiminnan suunnittelua sekä vahvaa päivittäistä pienryhmätoimintaa, jota tuetaan kuvin ja tarvittaessa tukiviittomin sekä yksilöllisin ohjein. Ensimmäisenä askeleena on lapsen huolellisesti ja mahdolliseen lapsen aikaisempaan vasuun tutustuminen, joiden kautta lasta osataan parhaiten tukea arjessa. Yhteistyö perheen kanssa on lapsen hyvinvoinnin kannalta erityisen tärkeää. Salorinteen päiväkodissa huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö on vahvaa ja vuorovaikutteista perustuen luottamukseen. Lapsen siirtyessä toiseen ryhmään tiedonsiirrolla on tärkeä merkitys.

Pedagogisen toiminnan arviointi ja kehittäminen

Ylöjärven varhaiskasvatuksen kehittäminen tapahtuu säännöllisen arvioinnin ja henkilöstön keskinäisen sekä lasten ja huoltajien kanssa käydyn vuoropuhelun kautta. (Vasu s. 93)

Ylöjärven varhaiskasvatuksessa arvioidaan yksikön toimintasuunnitelmaa, ryhmäkohtaista varhaiskasvatussuunnitelmaa ja lapsikohtaista varhaiskasvatussuunnitelmaa itsearvioinnin, kyselyjen ja keskustelun keinoin. Itsearviointia toteutetaan suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti Varhaiskasvatuksen laadun perusteet ja suositukset -asiakirjan ohjeistuksen mukaisesti. Lisäksi arvioinnissa hyödynnetään erilaisia dokumentteja. (Vasu s. 94)

Lapsille tarjotaan aktiivisesti mahdollisuuksia ajatustensa ja mielipiteidensä esittämiseen. Huoltajille järjestetään säännöllisesti tilaisuuksia varhaiskasvatuksen suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. (Vasu, s. 94)

Ylöjärven varhaiskasvatusyksiköissä toimintaa arvioidaan Karvin (Kansallinen koulutuksen arviointikeskus) ohjeiden mukaisesti mm. digitaalisen laadunarviointimenetelmä Valssin avulla. Lapset arvioivat varhaiskasvatussuunnitelman mukaista toimintaa ryhmissä mm. laatupelin avulla.

Toimintasuunnitelmaa arvioidaan pedatiimin vuosikellon mukaisesti päiväkodin johtajan ja henkilöstön välisillä keskusteluilla ja itsearvioimalla. Arvioinnin perusteella valitaan yksikön toiminnan kehittämiskohteet.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjattujen tavoitteiden toteutumista arvioidaan jatkuvan arvioinnin periaatteella huoltajien kanssa Päikky-järjestelmän kautta.

Asiakkaille tehdään päiväkotikotikohtainen kysely ajankohtaisista asioista vähintään 1 krt/v. Huoltajille järjestetään mahdollisuus yhteisiin keskusteluihin ja pohdintoihin.